

28 februari 2016, derde zondag van de Veertigdagentijd
Voorgangers: Rob Kosterman, diaken, Joost Koopmans, osa

'Kijken met de ogen van barmhartigheid'

*“Zo vredevol als Boeddha.
Zo vrij als Franciscus.
Zo mild als Mandela.
Zo dankbaar als Phil Bosmans.
Mag jij zo kunnen zijn.
Kracht na kruis.
Licht na donkere dagen.
De zware steen weggerold.
Weer moed om op te staan
en naar anderen te gaan.
Dat het je mag overkomen.*

*Mensen die voor je zorgen.
Mensen die om je geven.
Mensen die je trouw blijven.
Mensen die attent voor je zijn.
Mensen die je bemoedigen.
Dat het je mag overkomen!”*

(Jean-Paul Vermassen)

Lezing: Exodus 3, 1-8. 13-15

In die dagen hoedde Mozes de kudde van zijn schoonvader Jitro, de priester van Midjan. Eens dreef hij de kudde tot ver in de woestijn en kwam hij bij de berg van God, de Horeb. Toen verscheen hem de engel van de Heer in een vuur dat opvlamde uit een doornstruik. Mozes keek toe en zag dat de doornstruik in lichter laaie stond en toch niet verbrandde. Hij dacht: Ik ga erop af om dat vreemde verschijnsel te onderzoeken. Hoe komt het dat die doornstruik niet verbrandt?

De Heer zag hem naderbij komen om te kijken. En vanuit de doornstruik riep God hem toe: 'Mozes.' 'Hier ben ik', antwoordde hij. Toen sprak de Heer: 'Kom niet dichterbij, doe uw sandalen uit, want de plaats waar gij staat is heilige grond.' En Hij vervolgde: 'Ik ben de God van uw vader, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob.' Toen bedekte Mozes zijn gezicht want hij durfde niet naar God op te zien.

Evangelie: Lucas 13, 1-9

In die tijd waren er bij Jezus enkele mensen die Hem vertelden wat er gebeurd was met de Galileeërs, van wie Pilatus het bloed met dat van hun offerdieren had vermengd. Daarop zei Jezus: 'Denkt ge, dat onder alle Galileeërs alleen deze mensen zondaars waren, omdat zij dat lot ondergaan hebben? Volstrekt niet, zeg Ik u. Maar als gij u niet bekeert, zult ge allen op een dergelijke manier omkomen. Of die achttien die gedood werden doordat de toren bij de Silóam op hen viel: denkt ge dat die alleen schuldig waren onder alle mensen die in Jeruzalem woonden? Volstrekt niet, zeg Ik u. Maar als gij niet tot bekering komt, zult ge allen op eenzelfde wijze omkomen.' Toen vertelde Hij de volgende gelijkenis: 'Iemand had een vijgenboom die in zijn wijngaard geplant stond; hij kwam zoeken of er vrucht aan zat, maar vond niets. Toen zei hij tot de wijngaardenier: Al sinds drie jaar kom ik aan deze vijgenboom vruchten zoeken, maar ik vind er geen. Hak hem om! Waartoe put hij nog de grond uit? Maar de man gaf hem ten antwoord: Heer, laat hem dit jaar nog staan; laat mij eerst de grond er omheen ompippen en er mest opbrengen. Misschien draagt hij het volgend jaar vrucht; zo niet, dan kunt ge hem omhakken.'

Overweging: Rob Kosterman, stadsdiaken

Wij hebben een ingebakken rechtvaardigheidsgevoel: goedheid wordt beloond, en het kwaad straft zichzelf. Maar deze logica wordt vaak op de proef gesteld. Het kan gebeuren dat een misdadiger wordt vrijgesproken omdat er geen of onvoldoende bewijzen zijn. Ook al weet iedereen dat hij het gedaan

heeft , op alleen vermoeden mag iemand niet veroordeeld worden, zo zit ons rechtssysteem nou eenmaal in elkaar. Maar op zo'n moment wordt ons rechtvaardigheidsgevoel wel verstoord. Misschien denken we dan stilletjes: hij krijgt zijn trekken nog wel thuis. Er zijn mensen die roken en toch oud worden, en er valt niet of moeilijk te bewijzen dat ze nog ouder geworden waren als ze nooit hadden gerookt. Wie liegt moet een goed geheugen hebben, zegt men, maar er blijken doorgewinterde leugenaars te zijn. Niet te pakken. Ze gaan vrolijk door. Waar bewijzen ontbreken, legt rechtvaardigheid het loodje.

Ook in de tijd van Jezus hanteerde men een apart soort logica. Wie een ongeluk krijgt, heeft gezondigd, heeft verkeerd geleefd. En als het kwaad zichzelf al niet straft, doet God dat wel. Een toren stortte in, er waren slachtoffers, en er werd gezegd dat die mensen vast wel verkeerde dingen hadden gedaan in hun leven. Het is een rechtvaardigheidsdenken dat bijzonder onbarmhartig is en waar Jezus niets van moet hebben. Natuurlijk is dat geen straf van God, hooguit een aanmoediging om anders te gaan leven. Wie zichzelf neerlegt bij de feiten en alles uitlegt als een straf voor dit of dat, neemt genoeg met alles zoals het gaat. Dan berust je in wantoestanden. Wie zich neerlegt bij de feiten, zal sterven aan de feiten.

Jezus doorbreekt deze starheid. Begin een nieuw leven, zegt Hij. Spit de grond om, gooi er mest bij. Dan kan het leven nieuwe vrucht voortbrengen. Geef het nog een kans, schrijf de ander niet meteen af als die niet voldoet aan jouw eisen. Wees barmhartig!

Dat is een andere levensvisie, een andere logica dan die van 'het kwaad straft zichzelf'. Heel dat merkwaardige leven van Jezus wil ons laten zien dat je deze verstarring kunt doorbreken, dat je niet hoeft te blijven zitten in de stoel van de moedeloosheid. Laat die moedeloze feiten achter je en creëer nieuwe feiten. Van water kun je wijn maken, dove oren kun je openen, kreupelen kun je laten lopen, afzetteren en oplichters kun je veranderen in mensen die hun geld gaan delen met anderen, en met vijf broden en vissen kun je duizenden te eten geven. Dat is de logica van het evangelie, dat is de visie van Jezus op een andere manier van leven. Breken en delen, doen wat gedaan moet worden om een ander een menswaardig leven te laten leiden. Niet de ander afschrijven en in de hoek duwen waar die niet meer uitkomt, Hij (Jezus) legt zich niet neer bij armoede, uitsluiting, eenzaamheid, ziekte en dood. En hij is niet de enige. Heel onze wereld zit gelukkig vol van mensen die zich het lot van andere aantrekken, zieken bezoeken, die eenzamen buurvrouw bezoeken, die vluchteling welkom heten, die dakloze onderdak geven, de gevangene bezoeken, zij die honger en dorst hebben te eten en drinken geven, en wat zeker zo belangrijk is hen recht verschaffen. De werken van Barmhartigheid die dit jaar centraal staan, en terecht.

Ook in een stad als Eindhoven zie je het om je heen gebeuren, maar of het genoeg is? Een daarvan is uw veertigdagen project 'Ervaring die staat'. Een stichting opgericht door dak- en thuislozen en begeleidt mensen in hun persoonlijke ontwikkeling. Ik ben er geweest ... een heel goed project die uw financiële bijdrage dan ook meer dan waard is. Gelukkig zijn er inderdaad veel mensen die uit de strakke lijnen van het oude rechtvaardigheidsgevoel durven stappen, en niet redeneren van "eigen schuld dikke bult". Zij staan op en gaan leven. Het is ons Paasgeloof. Dat geloof houdt niet op bij de dodelijke waarheid van het kruis, de vernietiging en uitroeiing en uitsluiting. Dat geloof begint na Goede vrijdag. Vanuit de stilte van het graf, de stom geslagen mond van het verdriet en teleurstelling, breekt nieuw leven open. Dat is het Paasgeloof. Door het graf heen breken en aan een nieuw leven beginnen. Er bestaan geen wetten voor, er is geen garantie. Maar wat niet bewezen kan worden, kan nog wel waar zijn. Wie het wil zien komt het overal tegen. Wie dit kan en wil geloven, weet op een gegeven moment niet beter.

Hoeveel dorre en vruchteloze bomen staan er niet in de tuin van onze samenleving. Hoeveel mensen worden er niet afgeschreven, hoeveel kansen tot barmhartigheid hebben wij niet laten liggen, of afgedaan dat het zijn of haar eigen schuld is.

Nee zegt Jezus, hoogste tijd voor verandering, begin nu, voordat het te laat is. Omspitten en bemesten, een nieuwe kans geven, maar zorg er wel voor dat je de juiste voorwaarden scheidt, dorre takken wegsnijden, zorg dat het licht erbij kan, hak de boel niet om, want wat onvruchtbaar lijkt kan nog wel eens heel vruchtbaar worden als het maar kansen krijgt.

Veertigdagentijd, een tijd van een wending geven aan ons leven, een tijd om de werken van barmhartigheid zichtbaar te maken, want het wordt Pasen. Wie weet is er dan echt iets te vieren.

=====
© Perikopen: Katholieke Bijbelstichting, 's-Hertogenbosch, Nederland.